لغة البشتو

إدارة أوقاف
صالح عبدالعزيز الراجحي

الأصول الثلاثة

(د اسلام دري اساسي اصول)

ليکنه

شيخ محمد بن عبد الوهاب
(رحمت الله عليه)

ژباړنه

عبد النافع زُلال

طبع على نفقة إدارة أوقاف
صالح بن عبدالعزيز الراجحي
غفر الله له ولوالديه ولذريته ولجميع المسلمين
www.rajhiawqaf.org

يهدى ولا يباع

الأصول الثلاثة

(د اسلام درې اساسي اصول)

ليکنه

شيخ محمد بن عبد الوهاب

(رحمت الله عليه)

ژباړنه

عبد النافع زُلال

ح وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد، ١٤٢٤هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

محمد بن عبد الوهاب بن سليمان

الأصول الثلاثة . / محمد بن عبد الوهاب بن سليمان .- الرياض، ١٤٢٤هـ.

٤٨ ص ، ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٧-٤٤٤-٢٩-٩٩٦٠

(النص باللغة البشتو)

١- العقيدة الإسلامية ٢- التوحيد أ- العنوان

ديوي ٢٤٠ ١٤٢٤/٥٩٢١

رقم الإيداع : ١٤٢٤/٥٩٢١

ردمك : ٧-٤٤٤-٢٩-٩٩٦٠

بسم الله الرحمن الرحيم

پوه شه -الله دې په تا رحم وکړي- چې په مونږ د څلورو مسائلو زده کړه فرض ده:

لمړی: علم او پوهه، او هغه دا چې الله ﷻ، او دهغه پیغمبر ﷺ، او اسلام په دلایلو سره وپیژنو.

دوهم: په هغه عمل کول.

دریم: هغه ته دعوت کول (رابلل).

څلورم: د هغه په تکلیفونو باندې صبر کول.

او دلیل یې د الله ﷻ دا قول دی چې فرمایي: بِسْمِ اللّــه الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿وَالْعَصْرِ * إِنَّ الإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ * إِلاَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ [د العصر سورت: ١-٣ آیتونه]

ترجمه: په نامه دالله چې ډیر زیات مهربان او پوره رحم لرونکی دی (شروع کوم). قسم په زمانه، بیشکه انسان په زیان کښې دی، پرته له هغو کسانو چې ایمان یې راوړ او نیك عمل یې تر سره کړ، او یو بل ته یې دحق سپارښت

(وصيت) وکړ، او يو بل ته يې دصبر او ثبات سپارښت وکړ.

امام شافعي رحمت الله عليه ويلي دي: «که چيري الله ﷻ د خلکو لپاره ددغه سورت څخه پرته بل څه د حجت او دليل په توګه نه واى ليږلي، نو (دا به) دوى لره بس وو».

بخاري رحمت الله عليه ويلي دي: باب دى ددې خبري چي علم له عمل څخه مخکي دى[1].

او دليل يې د الله ﷻ دا قول دى چي فرمايي: ﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنبِكَ﴾ [د محمد سورت: ١٩ آيت]

ترجمه: نو پوه شه چي بيشکه له الله څخه پرته بل دعبادت وړ معبود نشته، او دخپلي ګناه بخښنه وغواړه.

نو علم يې مخکي له قول (وينا) او عمل څخه ذکر کړ.

❋ ❋ ❋

پوه شه -الله دي په تا رحم وکړي- چي پر هر مسلمان نر او ښځي ددا دريو مسائلو زده کول او په هغي عمل کول

(١) صحيح البخاري ٢٢/١ کتاب العلم.

فرض دي:

لمړی: دا چي الله ﷻ مونږ پيدا کړي يو، او رزق يې راکړی دی، او خوشي (هسي) يې نه يو پرې ايښي، بلکه مونږ ته يې پيغمبر رالېږلی دی، نو څوك چي دهغه پيروي او اطاعت وکړي جنت ته به ولاړ شي، او څوك چي دهغه نافرماني وکړي دوزخ ته به ولاړ شي.

ددې خبري دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولاً شَاهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَى فِرْعَوْنَ رَسُولاً ۞ فَعَصَى فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلاً﴾[د المزمل سورت: ١٥، ١٦ آيتونه].

ترجمه: (ای خلکو) بيشکه تاسي لره مونږ (داسي) يو پيغمبر ليږلی دی، چي پر تاسي باندي شاهد دی، لکه چي مو فرعون ته يو پيغمبر ليږلی وو، خو فرعون دهغه پيغمبر نافرماني وکړه، نو له همدي کبله مو هغه ډير سخت ونيوه.

دوهم: دا چي الله ﷻ دا نه خوښوي چي دهغه سره په عبادت کي څوك شريك ونيول شي، که دا شريك الله ته

نژدې ملائکه (پرښته) وي او که دالله دجانبه استول شوی نبي وي.

ددې خبري دليل د الله ﷻ دا قول دی چې فرمايي:
﴿وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلاَ تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾ [د الجن سورت: ١٨ آيت]

ترجمه: او جوماتونه خاص خدای لره دي، نو دخدای سره بل هيڅوك مه بولئ.

دريم: څوك چې دپيغمبر ﷺ اطاعت او پيروي وکړي، او په يو خدای ﷻ ايمان راوړي، نو هغه ته روا نه دي چې دهغه چا سره دوستي او محبت وکړي چې دالله ﷻ او دهغه دپيغمبر دښمن وي، که څه هم ډير نژدې دوست او خپل يې هم وي.

ددې خبري دليل د الله ﷻ دا قول دی چې فرمايي:
﴿لاَ تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُوْلَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ

اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلاَ إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ [دالمجادله سورت: ۲۲ آیت]

ترجمه: داسي خلك به ونه مومې چي (له يوې خوا) په خداى او دآخرت په ورځ ايمان ولري، او (له بلي خوا) له هغو كسانو سره چي دخداى او دهغه دپيغمبر سره شخړه كوي ملګرتيا وكړي، كه څه هم (دغه شخړه كوونكي) ددوى پلرونه يا زامن يا ورونه يا خپلوان وي، همدوى دي چي خداى ددوى په زړونو كښي ايمان ځاى په ځاى (مضبوط) كړى دى، او دوى ته يې له خپل نزد څخه په يوه روح سره قوت وركړى دى، او دوى به په داسي جنتونو كښي داخل كړي چي دهغو (تر ونو) لاندي ويالې بهيږي، او هلته به تل تر تله واوسيږي، خداى له دوى څخه خوشحاله شويدى او دوى (هم) له هغه څخه خوشحاله دي، دوى دخداى ګوند (لښكر) دى، پوه شئ چي بيشكه دخداى ګوند (لښكر)، همدوى دي بريالي (كامياب).

❊ ❊ ❊

پوه شه -الله ﷻ دي تا خپلي لاري ته هدايت كړي- چي دابراهيم ﷺ دين او لاره داده چي يوازي دالله ﷻ عبادت په اخلاص سره وكړې، او په همدې سره الله ﷻ ټولو خلكو ته امر كړى، او د همدې لپاره يې پيدا كړي دي، لكه څنګه چي فرمايي: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالإِنسَ إِلاَّ لِيَعْبُدُونِ﴾ [دالذاريات سورت: ٥٦ آيت]

ترجمه: پيريان او انسانان مي ندي پيدا كړي مګر ددې لپاره چي زما عبادت وكړي.

او دعبادت څخه مراد دالله ﷻ په وحدانيت سره پيژندل دي، او له ټولو لوى كار چي الله ﷻ په هغه سره (بندګانو ته) امر كړى دى هغه توحيد دى، او توحيد دادى چي يوازي ديوه الله ﷻ عبادت وكړې شي، او له ټولو نه لوى كار چي له هغه نه يې (بندګان) منع كړيدي هغه شرك دى، او شرك دادى چي دالله ﷻ سره په عبادت كي بل څوك شريك شي.

ددې خبري دليل دالله ﷻ دا قول دى چي فرمايي: ﴿وَاعْبُدُواْ اللّهَ وَلاَ تُشْرِكُواْ بِهِ شَيْئًا﴾[دالنساء سورت:

۳٦ آیت]

ترجمه: او دخدای عبادت وکړئ او دهغه سره هیڅ شی مه شریکوئ.

که تا ته وویل شي: چي هغه دري اصول (اساسي خبري) کومي دي، چي پر انسان يې زده کړه فرض ده؟

نو (په ځواب) کي ورته ووایه: چي هغه دادي: چي بنده خپل پروردګار، خپل دین، او خپل پیغمبر محمد ﷺ وپيژني.

اول اصل

[دخپل پروردگار پیژندل]

کله چي تا ته وویل شي: ستا پروردګار څوك دی؟

نو ووایه: چي زما پروردګار هغه ذات دی چي زه يې پاللی یم، او ټول جهان (عالم) یې په خپل نعمت سره پاللی دی، او هماغه زما معبود (خدای) دی، او پرته له هغه څخه بل معبود نه لرم.

ددې خبري دلیل د الله ﷻ دا قول دی چي فرمایي: ﴿الْحَمْدُ للّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ [دالفاتحه سورت: ۲ آیت]

ترجمه: ټولي ستایني یوازي الله لره دي، چي دعالمیانو پالونکی دی.

او پرته د الله ﷻ څخه نور ټول مخلوقات عالم بلل کیږي، او زه ددې عالم یو جز یم.

کله چي تا ته وویل شي: خپل پروردګار دي په څه سره پیژندلی دی؟

نو ووایه: چي دهغه په نښو او مخلوقاتو سره، او

شپه، ورځ، لمر، او سپوږمۍ دهغه له نښو څخه دي، او اوه آسمانونه، اوه ځمکي او کوم شيان چي په هغې کي دي، او يا ددوارو تر منځ دي، دهغه له مخلوقاتو څخه دي.

ددې خبري دليل د الله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لاَ تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلاَ لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾ [دفصلت سورت: ٣٧ آيت]

ترجمه: او دهغه له آيتونو (دقدرت ددلائلو) څخه شپه او ورځ، لمر او سپوږمۍ دي، نه لمر ته سجده وکړئ او نه (هم) سپوږمۍ ته، (بلکه) هغه خدای ته سجده وکړئ چي هغوی يې پيدا کړي دي، که تاسي يوازي دهغه عبادت کوئ.

او دا قول چي فرمايي: ﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ أَلاَ لَهُ الْخَلْقُ وَالأَمْرُ تَبَارَكَ اللّهُ رَبُّ

الْعَالَمِينَ﴾ [دالاعراف سورت: ٥٤ آيت]

ترجمه: بيشکه چي ستاسي پروردګار هغه الله دی چي آسمانونه او ځمکه يې په شپږو ورځو کښي پيدا کړل، او بيا يې پر عرش باندي استواء وکړه، شپه لکه پردې غوندي پر ورځ باندي غوړوي، هره يوه په تلوار سره بلـه طلبوي، او لمر، سپوږمۍ او ستوري يې چي دهغه تر فرمان لاندي دي (پيدا کړيدي)، هو، پيدا کول او حکم فرمايل خاص هغه لره دي، خدای برکت والا دی، دعالميانو پروردګار دی.

او د(رب) څخه مراد معبود (دعبادت مستحق) دی، دليل يې دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُواْ رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ۞ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الأَرْضَ فِرَاشاً وَالسَّمَاء بِنَاء وَأَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاء فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقاً لَّكُمْ فَلاَ تَجْعَلُواْ لِلّهِ أَندَاداً وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ [دالبقره سورت: ۲۱، ۲۲ آيت]

ترجمه: ای خلکو، دخپل پروردګار عبادت وکړئ، هغه (پروردګار) چي تاسي او له تاسي څخه مخکښي

کسان یې پیدا کړي دي، ددې لپاره چې پرهیز ګار شئ، هغه (ذات) چې ځمکه یې تاسې ته فرش او آسمان یې (لکه) چت (غونډي) جوړ کړی او اوبه یې د آسمان څخه رانښکته کړي چې د هغې په وسیله یې ستاسو د روزۍ د پاره (هر ډول) میوې ایستلي دي، نو په داسې حالت کښې چې (په حقیقت) پوهیږئ له خدای سره شریکان مه ګرځوئ.

ابن کثیر رحمت الله علیه وایي: «هغه ذات چې ددې شیانو خالق او پیداکونکی دی، هماغه د عبادت وړ دی»[1].

او د عبادتونو ټول هغه انواع او قسمونه چې الله ﷻ پرې امر کړی دی، لکه: اسلام، ایمان، احسان، دعا، ویره، امید، توکل، (د الله څخه) د ثواب طمع لرل، او د

(١) ابن کثیر د نوموړو دوو آیتونو د ذکر کولو څخه وروسته وایي: «ددې آیتونو مضمون دادی: چې الله ﷻ خالق، رازق، د دنیا او د هغه داوسیدونکو مالك او رازق دی، نو ځکه خو ددې لائق دی چې یوازي د هغه عبادت وشي، او بل څوك ورسره شریك ونه ګڼل شي، الله ﷻ فرمایي: ﴿فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ [دالبقره سورت: ٢٢ آیت] ترجمه: نو په داسې حال کې چې (په حقیقت پوهیږئ) له خدای سره شریکان مه ګرځوئ.
دابن کثیر تفسیر ١/٥٥ دي وکتل شي.

عذاب څخه يې ويريدل، خشوع، (دالله ﷻ) ويره په زړه کي ساتل، رجوع کول، مرسته او مدد غوښتل، پناه غوښتل، فرياد کول، ذبح (حلاله) کول، نذر کول، او داسي نور هغه عبادات چي الله ﷻ پري امر کړی دی ټول خاص الله ﷻ لره دي.

ددې خبري دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي:
﴿وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلاَ تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾ [دالجن سورت: ١٨ آيت]

ترجمه: او جوماتونه خاص خدای لره دي، نو دهغه سره بل هيڅوك مه بولئ.

نو څوك چي لدې عبادتونو څخه څه شی دالله ﷻ څخه پرته بل چا لره وکړي، هغه مشرك او كافر ګڼل کيږي، او دليل يې دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي:
﴿وَمَن يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لاَ بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِندَ رَبِّهِ إِنَّهُ لاَ يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ﴾[دالمومنون سورت: ١١٧ آيت]

ترجمه: او هر څوك چي له خدای سره بل معبود وبولي، او (حال دا چي په ښکاره توګه) دخپل دغه کار

دپاره دلیل نلري، نو بیشکه چې دهغه حساب دهغه له پروردګار سره دی، او بیشکه کافران (هیڅکله) نه بریالي کیږي.

او دا حدیث: «الدُّعَاءُ مُخُّ الْعِبَادَةِ»(۱).

ترجمه: دعا دعبادت مازغه (روح او جوهر) دی(۲).

او دالله ﷻ دا قول دی چې فرمایي: ﴿وَقَالَ رَبُّكُمُ

---

(۱) ترمذي په کتاب الدعاء ۴۵۶/۵ (۳۳۷۱) نمبر حدیث سره روایت کړی او ویلي يي دي: چې دا حدیث غریب دی، په دغه لفظ سره یوازي ابن لهیعه روایت کړی دی، او الباني هم هغه ضعیف بللی دی، دالباني تعلیقات پر مشکات باندي (۲۲۳۱) نمبر حدیث، او ضعیف الجامع (۳۰۰۳) نمبر حدیث دي وکتل شي.
او لدي ښخه غوره حدیث هغه حدیث دی چې خپله ترمذي دنعمان بن بشیر ښخه مرفوع روایت کړیدی او الفاظ يې دادي: «الدعاء هو العبادة» یعني: دعاء خپله عبادت دی.
ترمذي ۴۵۶/۵ کتاب الدعاء (۳۳۷۲) نمبر حدیث دي وکتل شي، او ترمذي ویلي دي: دا حدیث حسن او صحیح دی.
او همدارنګه دا حدیث ابوداود په کتاب الصلاة ۷۶/۲ (۱۴۷۹) نمبر حدیث سره، او ابن ماجه په کتاب الدعاء ۱۲۵۸/۲ (۳۸۲۸) نمبر حدیث سره هم روایت کړیدی.

(۲) ددې حدیث مطلب دادی: چې دعا دعبادت یو لوی رکن، او دهغې روح او جوهر دی، څکه انسان هله الله ﷻ ته دعا کوي چې دمخلوقاتو ښخه يې امید قطع شي، او دا دتوحید، اخلاص او عبادت له تولو ښخه لویه درجه ده چې انسان په بشپړ اخلاص او کامله توجه سره الله ﷻ ته دعا وکړي.(ژباړونکی)

ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾ [دغافر سورت: ٦٠ آيت]

ترجمه: او ستاسي پروردګار وويل: زما عبادت وکړئ تر څو چي ستاسي (غوښتني) قبولي کړم (ومنم)، بيشکه هغه کسان چي زما له عبادت څخه تکبر کوي، هرومرو به په خواري (او سپکتيا) سره دوزخ ته ننوځي.

دالله ﷻ څخه دويريدلو دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿فَلاَ تَخَافُوهُمْ وَخَافُونِ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ﴾ [دآل عمران سورت: ١٧٥ آيت]

ترجمه: ددوی څخه مه ويريږئ، او زما څخه وويريږئ که ايمان لرئ.

دالله ﷻ رحمت داميد ساتلو دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿فَمَن كَانَ يَرْجُو لِقَاء رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلاً صَالِحًا وَلاَ يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾ [دالکهف سورت: ١١٠ آيت]

ترجمه: نو هر څوك چي دخپل پروردګار دليدلو هيله لري نو بنايي چي نيك عمل وکړي او هيڅوك دخپل پروردګار په عبادت کښي شريك نکړي.

پر الله ﷻ دتوکل کولو دلیل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ﴾ [دالمائده سورت: ۲۳ آیت]

ترجمه: او پر خدای توکل وکړئ که تاسي ایمان لرونکي یاست.

او دا قول چي فرمايي: ﴿وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ﴾ [دالطلاق سورت: ۳ آیت]

ترجمه: او هر څوك چي پر خدای باندي توکل وکړي، همدی (خدای) ورته بس او کافي دی.

دالله ﷻ ثواب ته دامید لرلو، او دهغه دعذاب څخه دویرېدلو، او هغه ته دخشوع کولو دلیل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ﴾[دالانبیاء سورت: ۹۰ آیت]

ترجمه: بیشکه چي دوی (داسي خلك) وو چي په نیکیو او دخیر په کارونو کښي یو له بل څخه وړاندي کیدل، او مونږ به یې (زمونږ دمرحمت څخه دبر خور کیدو

په هيله) او (زمونږ دعذاب) له ويرې بللو، او يوازې مونږ ته تواضع کونکي وو.

(په زړه کې دالله ﷻ نه دويرې لرلو دليل دالله ﷻ دا قول دی چې فرمايي: ﴿فَلاَ تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي﴾ [دالبقره سورت: ۱۵۰ آيت]

ترجمه: نو له هغوی څخه مه ويرېږئ، او له ما څخه وويرېږئ.

(الله ﷻ ته) درجوع کولو دليل دالله ﷻ دا قول دی چې فرمايي: ﴿وَأَنِيبُوا إِلَى رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ﴾ [دالزمر سورت: ٥٤ آيت]

ترجمه: او خپل پروردګار ته رجوع وکړئ او هغه ته غاړه کيږدئ.

(دالله ﷻ څخه) دمرستي او مدد غوښتلو دليل دالله ﷻ دا قول دی چې فرمايي: ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ [دالفاتحه سورت: ٥ آيت]

ترجمه: يوازې ستا عبادت کوو، او يوازې ستا څخه مرسته غواړو.

او دا حديث: «إِذَا اسْتَعَنْتَ فَاسْتَعِنْ بِاللهِ»(۱).

ترجمه: کله چې مرسته او مدد غواړې نو د الله ﷻ څخه يې وغواړه.

(د الله ﷻ څخه) د پناه غوښتلو دليل د الله ﷻ دا قول دی چې فرمايي: ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۞ مَلِكِ النَّاسِ﴾ [دالناس سورت: ۱ آيت]

ترجمه: ووايه: پناه غواړم د خلکو په پروردګار.

(الله ﷻ ته) د فرياد کولو دليل د الله ﷻ دا قول دی چې فرمايي: ﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ﴾ [دالانفال سورت: ۹ آيت]

---

(۱) دا د پيغمبر ﷺ د هغه وصيت يو جز دی چې ابن عباس رضي الله عنهما ته يې کړی وو، او پيغمبر ﷺ په هغه کې ابن عباس ته داسې فرمايلي دي: اې هلکه، زه تاته دا څو خبرې ښايم: چې د الله ﷻ د احکامو حفاظت وکړه، نو هغه به ستا حفاظت وکړي، او د الله ﷻ د احکامو حفاظت وکړه، نو الله ﷻ به هميشه (ستا د مدد د پاره) ستا په وړاندې وي، او کله چې سوال کوې، نو د الله ﷺ څخه سوال وکړه، او کله چې مرسته غواړې، نو د الله ﷻ څخه يې وغواړه...
دا حديث ترمذي ۶۶۷/۴ په کتاب صفة القيامة (۲۵۱۶) نمبر حديث، او احمد په مسند کې ۲۹۳/۱، ۳۰۷ نمبر حديث سره روايت کړی دی، او ترمذي ويلي دي: چې دا حديث حسن او صحيح دی.

ترجمه: هغه وخت ياد کړئ کله مو چي دخپل پروردګار څخه مرسته غوښتله، نو هغه ستاسي (غوښتنه) ومنله.

الله ﷻ ته دذبح (حلاله) کولو دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿قُلْ إِنَّ صَلاَتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۞ لاَ شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَاْ أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ﴾ [دالانعام سورت: ۱٦۳-۱٦٤ آيتونه]

ترجمه: ووايه بيشکه زما لمونځ، زما قرباني، زما ژوندون او زما مرګ (ټول) الله لره دي چي پروردګار دعالميانو دی. هيڅ شريك ده لره نشته، او په همدې (توحيد) باندي زه مامور شوی يم، او زه لومړی دمسلمانانو څخه يم.

او دا حديث: «لَعَنَ اللّٰهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللّٰهِ»[1].

ترجمه: الله ﷻ په هغه چا لعنت کړی دی چي دالله څخه پرته بل چا ته ذبح (حلاله) کوي.

---

(۱) دا حديث مسلم (دنووي شرح ۱۲۲/۱۳، ۱۲۳) په کتاب الأضاحي کي په (۱۹۷۸) [۴۳، ۴۴، ۴۵] نمبر سره روايت کړيدی.

(الله ﷻ) تـه دنـذر كولـو دلـيل دا الله ﷻ دا قول دى چي فرمايـي: ﴿يُوفُونَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا﴾ [دالانسان سورت: ۷ آيت]

تـرجمه: دوى (خـپل) نذرونـه تـر سـره كـوي، او دهغـي ورځي څخه ويريږي چي شر يې چاپيرونكى او ښكاره دى.

دوهم اصل

داسلام دين په دلائلو سره پيژندل

داسلام دين دادى چي (بنده) يوازي الله ﷻ ته دهغه په وحدانيت په منلو تسليم شي، او دهغه اطاعت او بنده ګي وکړي، او دشرك او مشركينو څخه براءت او بيزاري وکړي.

داسلام دين دري درجې لري: اسلام، ايمان، او احسان، او دا هره درجه څو اركان لري.

اوله درجه: [اسلام]

داسلام پنځه اركان دي:

۱- دا ګواهي (شهادت) وركول چي پرته دالله ﷻ څخه بل دعبادت وړ معبود نشته، او محمد ﷺ دالله ﷻ پيغمبر دى. ۲- لمونځ كول. ۳- زكات وركول. ۴- روژه نيول. ۵- او دبيت الله حج كول.

دالله ﷻ دوحدانيت دليل دالله ﷻ دا قول دى چي فرمايي: ﴿شَهِدَ اللّهُ أَنَّهُ لاَ إِلَـهَ إِلاَّ هُوَ وَالْمَلاَئِكَةُ وَأُوْلُواْ

الْعِلْمِ قَآئِمَاً بِالْقِسْطِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ [دآل عمران سورت: ١٨ آيت]

ترجمه: خدای او پرښتو او دعلم خاوندانو پـه دې شاهدي ورکړې چي بيشکه شان دادی چي پرته له هغه نه بل دعبادت وړ معبود نشته، پداسي حال کي چي په عدل سره دټول عالم تدبيرونکی دی، بيله هغه څخه بل دعبادت وړ معبود نشته، دستر قدرت او حکمت خاوند دی.

او د(لا اله الا الله) معنا داده: چي پرته ديو الله ﷻ څخه بل دعبادت وړ معبود نشته.

(لا اله) پرته دالله ﷻ څخه دنورو ټولو خدايانو او معبودانو نفي کوي، او (الا الله) يواځي هغه الله ﷻ ته دعبادت کولو اثبات کوي، کوم چي په عبادت او پاچاهۍ کي هغه لره شريك نشته.

او ددې خبري وضاحت او تفسير دالله ﷻ پدې قول کي راغلی دی: ﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاء مِّمَّا تَعْبُدُونَ ۞ إِلاَّ الَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُ سَيَهْدِينِ ۞ وَجَعَلَهَا كَلِمَةً

بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾ [دالزخرف سورت: ٢٦-٢٨ آيتونه]

ترجمه: او هغه وخت ياد کړه چې ابراهيم ﷺ خپل پلار او خپل قوم ته وويل: بيشکه زه دهغه څه نه بيزار يم چې تاسي يې عبادت کوئ. پرته له هغه ذات نه چې زه يې پيدا کړی يم او هغه به ما ته بيشکه لاربنودنه وکړي. او هغه دتوحيد کلمه په خپل اولاد کښي پاتي کيدونکې کلمه وګرځوله، چې ګوندي دوی (خدای او دهغه توحيد) ته بيرته راوګرځي.

او پدې قول کې چې فرمايي: ﴿قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْاْ إِلَى كَلَمَةٍ سَوَاء بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلاَّ نَعْبُدَ إِلاَّ اللّهَ وَلاَ نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَلاَ يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضاً أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللّهِ فَإِن تَوَلَّوْاْ فَقُولُواْ اشْهَدُواْ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ﴾ [دآل عمران سورت: ٦٤ آيت]

ترجمه: ووايه: اې دکتاب خاوندانو، هغې خبرې ته راشئ چې زمونږ او ستاسي تر منځ شريکه ده (هغه) دا چې بيله خدای څخه دبل شي عبادت ونکړو، او هيڅ شی دهغه سره شريك نکړو او ځيني زمونږ دي دالله څخه پرته ځيني نور دخدايانو په توګه ونه نيسي، نو که دوی

(دکتاب خاوندانو) مخ واړاوه نو تاسي ووايئ: شاهد (او ګواه) اوسئ چي مونږ مسلمانان يو (الله ﷻ ته تسليم يو).

دا چي محمد ﷺ دالله رسول دی، دليل يې دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿لَقَدْ جَاءكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُم بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ﴾ [دالتوبه سورت: ١٢٨ آيت]

ترجمه: بيشکه چي تاسي ته يو پيغمبر ستاسي له خپل (منځ) نه راغلی دی، ستاسي ربړونه او تکليف وربانديڊير ګران دي، ستاسي (دخير لپاره) ډير حرصناك دی، او پر مؤمنانو باندي مشفق (شفقت والا) او مهربان دی.

او دمحمد ﷺ په پيغمبري او رسالت سره داقرار کولو او ګواهي ورکولو معنا داده: چي دهغه داوامرو اطاعت وشي، اود خبرو تصديق يې وشي، او دکومو شيانو څخه چي يې منع کړيده، دهغو څخه پرهيز او ځان وژغورل شي، او يوازي دهغه دسنت او طريقې مطابق دالله ﷻ عبادت وشي.

دلمانځه، زکات، او دتوحید دتفسیر دلیل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿وَمَا أُمِرُوا إِلاَّ لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاء وَيُقِيمُوا الصَّلاَةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ﴾ [دالبينه سورت: ٥ آيت]

ترجمه: او (پداسي حال کښي) چي دوی ګمارل شوي ندي مګر دا چي په زښت اخلاص سره دخدای عبادت وکړي (او عقيده لري) چي دين دهغه (لخوا) دی، او په عين حال کښي له هر ډول انحراف څخه ليري وي، لمونځ (دهغه له ټولو آدابو سره) اداء کړي، زکات ورکړي، او همدا صحيح او ټينګ (مضبوط) دين دی (چي هغه اسلام دی).

دروژې نيولو دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ [دالبقره سورت: ١٨٣ آيت]

ترجمه: ای مؤمنانو، روژه پر تاسي باندي فرض کړې شوې ده لکه چي په هغو کسانو باندي چي له تاسي څخه پخوا وو، فرض کړې شوې وه، بنايي چي تاسو پرهيزګار

شئ.

دحج کولو دلیل دالله ﷻ دا قول دی چې فرمايي:

﴿وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلاً وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ اللهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾ [دآل عمران سورت: ۹۷ آیت]

ترجمه: دخدای دپاره پر خلکو باندي دبيت الله حج (فرض) دی، په هغه چا باندي چې هغه ته دتلو توان لري، او څوك چې کافر شي نو بيشکه چې خدای له ټولو عالمیانو څخه بې پروا دی.

دوهمه درجه: ایمان:

ايمان څه دپاسه اویا (۷۰) څانګي (برخي) لري، له ټولو څخه اوچت او لوړه يې: د(لا اله الا الله) ویل دي، او له ټولو څخه وړوکې (کوچنی) يې دلاري څخه دضرر دشي ليري کول دي، او حياء دايمان یوه برخه ده[۱].

دايمان شپږ رکنونه دي: په الله ﷻ ايمان راوړل، او

(۱) دا حدیث بخاري ۱/ ۱۰ په کـتاب الإیمـان کي په دغه الفاظو «بضع وستون» یعني: څه دپاسه شپیته، او مسلم (دنووي شرح ۲/ ۲۰۲) په کتاب الإیمان کي په (۳۵) [۵۷، ۵۸] نمبر سره روایت کړیدی.

دالله ﷻ پـه ملائکـو (پرښتو)، کتابونو، پيغمبرانو، دقيامت پـه ورځ، او دخير او شر پـه قضا او قدر ايمان راوړل.

ددې شپږو رکنونو دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿لَّيْسَ الْبِرَّ أَن تُوَلُّواْ وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَـكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَالْمَلآئِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ﴾ [دالبقره سورت: ۱۷۷ آيت]

ترجمه: نيکي (يوازي) دا نده چي خپل مخونه ختيځ او لويديځ لوري تـه واړوئ، بلکه (غوره) نيکي دهغه چا ده چي پـه خدای، دآخرت پـه ورځ، (پـه ټولو) پرښتو، (پـه ټولو) کتابونو، او (پـه ټولو) پيغمبرانو باندي يې ايمان راوړی دی.

دقضا او قدر دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ﴾ [دالقمر سورت: ٤۹ آيت]

ترجمه: بيشکه مونږ هر شی په اندازه پيدا کړی دی.

دريمه درجه: احسان:

احسان يو رکن لري، او هغه دادی: چي دالله ﷻ

داسي عبادت وکړې لکه چي ته هغه وينې، که يې ته نه وينې نو هغه خو تا ويني.

ددې خبري دليل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿إِنَّ اللّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَواْ وَّالَّذِينَ هُم مُّحْسِنُونَ﴾ [دالنحل سورت: ۱۲۸ آيت]

ترجمه: بيشکه الله له پرهيزګارانو او نيکوکارانو سره دی.

او دا قول: ﴿وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ * الَّذِي يَرَاكَ حِينَ تَقُومُ * وَتَقَلُّبَكَ فِي السَّاجِدِينَ * إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ [دالشعراء سورت: ۲۱۷-۲۲۰ آيتونه]

ترجمه: او په (هغه ذات) توکل وکړه چي دستر قدرت خاوند (او) مهربان دی. هغه (ذات) چي تا ويني کله چي (دعبادت دپاره) راپاځيږې. او (هم) دسجده کوونکو په منځ کښې ستا حرکتونه. بيشکه چي همدغه (خدای) دی اوريدونکی (او) پوه (دعلم خاوند).

او دا قول چي فرمايي: ﴿وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُو مِنْهُ مِن قُرْآنٍ وَلاَ تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلاَّ كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ

تُفِيضُونَ فِيهِ﴾ [ديونس سورت: ٦١ آيت]

ترجمه: او په هيڅ کوم کار (يا کوم فکر مشغول) نه يې، او دهغه څخه دقرآن دهيڅ يو (آيت) تلاوت نه کوې او (تاسي) هيڅ کوم کار نکوئ پرته لدې کله چي په هغه کښي بوخت کيږي (نو) مونږ پر تاسي باندي شاهدان (ګواهان) يو.

او داحاديثو څخه يې دليل دجبريل هغه مشهور حديث دى چي عمر بن خطاب ﷺ روايت کړى دى، چي وايي: «بَيْنَمَا نَحْنُ جُلُوسٌ عِنْدَ النَّبِيِّ ﷺ إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ(١) شَدِيدُ بَيَاضِ الثِّيَابِ، شَدِيدُ سَوَادِ الشَّعَرِ، لا يُرَى عَلَيْهِ أَثَرُ السَّفَرِ، وَلا يَعْرِفُهُ مِنَّا أَحَدٌ، حَتَّى جَلَسَ إِلَى النَّبِيِّ ﷺ فَأَسْنَدَ رُكْبَتَيْهِ إِلَى رُكْبَتَيْهِ، وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلَى فَخِذَيْهِ، وَقَالَ: يَا مُحَمَّدُ، أَخْبِرْنِي عَنْ الإِسْلامِ، فَقَالَ: أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لا إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَتُقِيمَ الصَّلاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ،

(١) دا الفاظ په صحيح مسلم کي نشته، او دصحيح مسلم دحديث الفاظ داسي دي: «بَيْنَمَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ ذَاتَ يَوْمٍ إِذْ طَلَعَ عَلَيْنَا رَجُلٌ...». صحيح مسلم کتاب الإيمان (٨) [١] نمبر حديث.(زباړونکی)

وَتَصُومَ رَمَضَانَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ، إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْه سَبِيلا، قَالَ: صَدَقْتَ، فَعَجِبْنَا لَهُ يَسْأَلُهُ وَيُصَدِّقُهُ، قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنْ الإِيمَان، قَالَ: أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّه، وَمَلائِكَته، وَكُتُبِه، وَرُسُلِه، وَالْيَوْمِ الآخِرِ، وَتُؤْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِه وَشَرِّه، قَالَ: صَدَقْتَ، قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنْ الإِحْسَان، قَالَ: أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ، قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنْ السَّاعَة، قَالَ: مَا الْمَسْؤُولُ عَنْهَا بِأَعْلَمَ مِنْ السَّائِل، قَالَ: فَأَخْبِرْنِي عَنْ أَمَارَاتِهَا، قَالَ: أَنْ تَلِدَ الأَمَةُ رَبَّتَهَا، وَأَنْ تَرَى الْحُفَاةَ الْعُرَاةَ الْعَالَةَ رِعَاءَ الشَّاء يَتَطَاوَلُونَ فِي الْبُنْيَان، قَالَ: فَمَضَى، فَلَبِثْنَا مَلِيًّا، فَقَالَ: يَا عُمَرُ، أَتَدْرِي مَنْ السَّائِلُ؟ قُلْتُ: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: هَذَا جِبْرِيلُ، أَتَاكُمْ يُعَلِّمُكُمْ أَمْرَ دِينِكُمْ»(١).

ترجمه: پداسي حال کي چي مونږ د پيغمبر ﷺ سره ناست وو چي يو داسي سړی راغی چي تکي سپيني جامې او تك تور ويښته يې وه، او دسفر نښې ورباندي نه ليدل

---

(١) دجبرائيل حديث مسلم پوره په کتاب الإيمان کي په (٨) [١] نمبر سره دعمر بن الخطاب ﷺ څخه (دنووي شرح ١/١٢٦-١٣٣)، او بخاري په مختصر ډول دابو هريره ﷺ څخه روايت کړيدی.

کیدې، او نه هم له مونږ څخه چا پیژانده، نو دپیغمبر ﷺ مخې ته کیناست، او خپل ځنګنونه یې دپیغمبر ﷺ له ځنګنونو سره ولګول، او لاسونه یې پر ورنونو کیښودل، او ویې ویل: اې محمده، داسلام څخه مې خبر کړه، (پیغمبر ﷺ) وفرمایل: (اسلام دادی): چې اقرار وکړې (ګواهي ورکړې) چې پرته دالله ﷻ څخه بل دعبادت وړ معبود نشته، او محمد ﷺ دالله ﷻ پیغمبر دی، او لمونځ په ښه توګه وکړې، او زکات ورکړې، او دبیت الله حج وکړې که دلارې توان در سره وو، (سړي) وویل: رښتیا دې وویل، نو مونږ تعجب وکړ چې هم پوښتنه ترې کوي،او هم یې تصدیق کوي، (سړي) وویل: دایمان څخه مې خبر کړه، (پیغمبر ﷺ) وفرمایل: (ایمان دادی) چې په الله ﷻ، او دهغه په ملائکو، کتابونو، پیغمبرانو، دآخرت په ورځ، او دخیر او شر په قضا او قدر ایمان راوړې، (سړي) وویل: رښتیا دې وویل، نو داحسان څخه مې خبر کړه، (پیغمبر ﷺ) وفرمایل: (احسان دادی) چې دالله ﷻ داسې عبادت وکړې لکه چې ته یې وینې، نو که ته یې نه وینې، نو هغه

خو دي ويني، (سړي) وويـل: دقيامت څخه مي خبر کړه، (پيغمبر ﷺ) وفرمايل: څوك چي پوښتني ته ځواب ورکوي له هغه چا څخه چي سوال کوي زيات علم نلري (پدي هکلـه)، (سړي) وويـل: نو دقيامت له نښو څخه مي خبر کـړه، (پيغمبر ﷺ) وفرمايل: (دقيامت نښي دادي) چي وينځه خپل بادار وزيږوي، او لوڅي پښي، برېنډ، فقيران دپسونو څروونکي (چوپانان) به ګوري چي دتعميرونو (په جوړولو کي به) يو له بل څخه زيات کوښښ کوي، (راوي) وويـل: نو سړی ولاړ، نو څه شانتي کيناستو، او بيا (پيغمبر ﷺ) وفرمايل: چي اې عمره، آيا پوهيږې دا سوال (تپوس) کوونکی څوك وو؟ ما ورته وويـل: چي الله او رسول يې ښه پوهيږي، (پيغمبر ﷺ) وفرمايل: دا جبريل وو، راغلی وو چي تاسو ته ستاسو دين وښايي.

دريم اصل

[دخپل پيغمبر محمد ﷺ پيژندل]

ستاسي پيغمبر ﷺ محمد بن عبد الله بن عبد المطلب بن هاشم دی، او هاشم دقريشو څخه دی، او قريش دعربو څخه دي، او عرب داسماعيل بن ابراهيم الخليل -عليه وعلى نبينا أفضل الصلاة والسلام- دنسل څخه دی.

دپيغمبر ﷺ عمر دري شپيته (۶۳) کاله وو، چي څلويښت (۴۰) کاله يې دنبوت څخه مخکي او درويشت (۲۳) کاله يې دنبوت او رسالت په حال کي تير کړي دي.

دنبوت دليل يې د ﴿اقرأ﴾[(١)] آيت دی، او درسالت دليل يې د ﴿المدثر﴾ آيت دی، داوسيدو ځای يې مکه وه، الله ﷻ (خلکو ته) استولی دی چي دشرك څخه يې وويروي، او توحيد ته يې دعوت کړي.

---

(١) د الله ﷻ دي قول ته اشاره ده: ﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ﴾ [دالعلق سورت: ١ آيت] ترجمه: ولوله، دخپل پروردګار په نامه، هغه چي (ټول مخلوق يې) پيدا کړي دي.

ددې خبري دليل د الله ﷻ دا قول دی چي فرمايي:
﴿يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ * قُمْ فَأَنذِرْ * وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ * وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ * وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ * وَلاَ تَمْنُن تَسْتَكْثِرُ * وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ﴾
[دالمدثر سورت: ١-٧ آيتونه]

ترجمه: اې په ځان باندي دڅادر نغښتونکيه، پاڅېږه (او نړيوال) وويروه، او خپل پروردګار په لويي سره ياد کړه، او خپلي جامې پاکي کړه، او له پليتی نه ډډه (او پرهيز) وکړه، او (پر چا باندي) منت مه ږده، چي (دهغه څه په مقابل کښي چي ورکړی دي دی) زيات بدل وغواړې، او دخپل پروردګار لپاره صبر وکړه.

او د ﴿قُمْ فَأَنذِرْ﴾ مراد دادی: چي دشرك څخه يې وويروه، او توحيد ته يې دعوت کړه، او د ﴿وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ﴾ څخه مراد دادی: چي په توحيد سره (دخپل پروردګار) تعظيم وکړه، او د ﴿وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ﴾ څخه مراد دادی: چي خپل عملونه دشرك څخه پاك کړه، او د ﴿وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ﴾ مراد دادی: چي دبتانو څخه هجرت وکړه، او دهجرت کولو څخه مراد دبتانو پرېښودل او دهغوی څخه او

دهغوی دپیروانو (مشرکینو) څخه بیزاره کیدل دي.

پیمغبر ﷺ لس کاله په همدې شکل سره توحید ته خلك رابلل، او دلسو کلونو وروسته آسمان ته وخېژول شو، او پنځه لمونځونه پرې فرض شول، (او دهغه څخه وروسته یې) درې کاله په مکه کي لمونځ وکړ، او بیا مدینې ته دهجرت کولو امر ورته وشو.

او دهجرت څخه مراد: دشرك دمحیط (ځای یا وطن) څخه داسلام محیط ته تلل دي، او دشرك دمحیط څخه داسلام محیط ته هجرت پر دې امت باندي فرض دی، او هغه به دقیامت تر ورځي پوري باقي وي.

ددې خبري دلیل دالله جل جلاله دا قول دی چي فرمایي:

﴿إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلآئِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُواْ فِيمَ كُنتُمْ قَالُواْ كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الأَرْضِ قَالْوَاْ أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُواْ فِيهَا فَأُوْلَـئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءتْ مَصِيرًا * إِلاَّ الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاء وَالْوِلْدَانِ لاَ يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلاَ يَهْتَدُونَ سَبِيلاً * فَأُوْلَـئِكَ عَسَى اللّهُ أَن يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللّهُ عَفُوًّا غَفُورًا﴾ [دالنساء سورت: ٩٧-٩٩ آیتونه]

ترجمه: بیشکه هغه کسان چي پر خپلو ځانونو يې ظلم کړيدی، ملائکې چي کله ددوی روحونه اخلي، ورته وايي: تاسي په څه حال کښي وئ؟ دوی په ځواب کښي وايي: مونږ دځمکي پر مخ ضعيفان (او مظلومان) وو، ملائکي وايي: آيا دخدای ځمکه پراخه نه وه تر څو چي تاسي پکښي هجرت کړی وای؟ نو ددوی ځای دوزخ دی او بد دورتلو ځای دی دوزخ. خو نا توان نارينه، ښځي او واړه چي نه دکومي وسيلې توان لري او نه کومه لاره پيدا کولای شي. نو داسي خلك هيله ده چي الله ددوی څخه (ددوی دغه ګناهونه) وبخښي، او الله عفوه کوونکی (او بخښونکی) ذات دی.

او دا قول چي فرمايي: ﴿يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِيَّايَ فَاعْبُدُونِ﴾ [دالعنکبوت سورت: ٥٦ آيت]

ترجمه: اې زما (مسلمانانو) بندګانو، بيشکه چي زما ځمکه پراخه (ارته) ده، نو خاص ما لره عبادت وکړئ.

بغوي رحمت الله عليه وايي: «دا آيت دهغه مسلمانانو په هکله نازل شوی دی چي په مکه کي پاتي وو او هجرت

يې نه وو کړې، (الله ﷻ هغوی ته په ايمان سره خطاب وکړ».

او د حديثو څخه د هجرت دليل د پيغمبر ﷺ دا قول دی چې فرمايي: «لاَ تَنْقَطِعُ الْهِجْرَةُ حَتَّى تَنْقَطِعَ التَّوْبَةُ، وَلاَ تَنْقَطِعُ التَّوْبَةُ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ مِنْ مَغْرِبِهَا»[١].

ترجمه: تر څو چې د توبې (ور) نه وي بند شوی، نو د هجرت (حکم) له منځه نه ځي، او تر څو چې لمر له مغرب (لويديځ) څخه نه وي راختلی، نو د توبې (ور) نه بنديږي[٢].

او کله چې پيغمبر ﷺ په مدينه منوره کې ځای پر ځای شو، نو د اسلام د نورو احکامو امر يې جاري کړ، لکه زکات، روژه، حج، اذان، جهاد، امر بالمعروف، او نهي عن المنکر، او داسې نور شرعي احکام.

(١) دا حديث ابوداود په اول د کتاب الجهاد کې ٣/٣ په (٢٤٧٩) نمبر سره، او احمد په مسند کې ٩٩/٤، او نسائي په السنن الکبرى کتاب السير کې (لکه څنګه چې په تقريب التحفة کې راغلي دي) په (١١٤٥٩) نمبر سره د معاويه ﷺ څخه روايت کړيدی، او الباني په صحيح الجامع (٧٤٣٦) نمبر حديث کې هغه صحيح بللی دی.

(٢) د دې حديث څخه مراد دادی: چې د هجرت حکم او روا والی به تر قيامت پورې باقي وي. (ژباړونکی)

او پیغمبر ﷺ په نوموړي شکل سره لس کاله پاتي شو، او له هغه څخه وروسته بیا وفات شو، او دین یې باقي پاتي شو، او دهغه دین دی، داسي دخیر کار نشته چي خپل امت یې هغه ته نه وي رابللی، او نه داسي بد او ناوړه کار شته چي خپل امت یې له هغه څخه نه وي منع کړی.

او کوم دخیر کار چي خپل امت یې هغه ته را بللی دی هغه توحید، او هر هغه څه دي چي الله ﷻ یې خوښوي، او کوم شر چي خپل امت یې له هغه څخه منع کړی او ویرولی دی، هغه شرك، او هر هغه څه دي چي الله ﷻ یې نه خوښوي، او بد یې ګڼي.

الله ﷻ پیمغبر ﷺ ټولو خلکو ته استولی دی، او دهغه اطاعت یې پر ټولو انسانانو او پیریانو فرض کړیدی.

ددې خبري دلیل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمایي:

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا﴾ [دالأعراف سورت: ۱۵۸ آیت]

ترجمه: ووایه (ای پیغمبره): اې خلکو بیشکه زه ستاسي دټولو دپاره دخدای پیغمبر یم.

او دپیغمبر ﷺ په ذریعه خدای ﷻ خپل دین تکمیل او پوره کړ، او دلیل یې دهغه دا قول دی چې فرمایي: ﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلاَمَ دِينًا﴾ [دالمائده سورت: ۳ آیت]

ترجمه: نن ورځ ما ستاسي دپاره ستاسي دین پوره کړ او پر تاسي باندي مې خپل نعمت تمام کړ، او اسلام مې ستاسي دپاره (د) دین (په توګه) غوره کړ.

او دپیغمبر ﷺ دوفات کیدو دلیل دالله ﷻ دا قول دی چې فرمایي: ﴿إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُم مَّيِّتُونَ * ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِندَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ﴾[د الزمر سورت: ۳۰-۳۱ آیتونه]

ترجمه: بیشکه ته مړ کیدونی یې، او دوی (هم) مړ کیدونکي دي. او بیا به بیشکه تاسو دقیامت په ورځ دخپل پروردګار په حضور (دخپلو کړونو په هکله) جګړه وکړئ.

او خلك چې كله مړه شي، نو بیا (دقیامت په ورځ) بیرته ژوندي کیږي، او دلیل یې دالله ﷻ دا قول دی چې فرمایي: ﴿مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى﴾ [د طه سورت: ۵۵ آیت]

ترجمه: تاسي مو له دې (خاورې) څخه پیدا کړئ، او په هغې کښې به تاسي ننه باسو، او بیا به تاسي له هغې څخه بل ځل راوباسو.

او دا قول چې فرمایي: ﴿وَاللَّهُ أَنبَتَكُم مِّنَ الأَرْضِ نَبَاتًا * ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا﴾ [د نوح سورت: ١٧-١٨ آیتونه]

ترجمه: او خدای تاسي (دزرغون شوي شي په توګه) له ځمکي څخه پیدا کړي یئ. (او) بیا به تاسي بیرته هلته وګرځوي، او بیا به مو په راویستو سره راوباسي (ژوندي کړي).

او (دقیامت په ورځ) بیرته له ژوندي کیدو وروسته دعملونو حساب ورسره کیږي، او دهغې جزا ورکول کیږي.

ددې خبرې دلیل دالله ﷻ دا قول دی چې فرمایي: ﴿لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسَاؤُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَى﴾ [د النجم سورت: ٣١ آیت]

ترجمه: تر څو هغو کسانو ته چې بدي یې وکړه ددوی دکړنو جزا ورکړي، او هغو کسانو ته چې نیکي یې وکړه

ښه بدله ورکړي.

او څوك چي د مرګ څخه وروسته بيا ژوندي کيدو څخه انکار وکړي کافر کيږي، او دليل يې دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَن لَّن يُبْعَثُوا قُلْ بَلَى وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾ [د التغابن سورت: ٧ آيت]

ترجمه: کافران داسي غلط فکر (سوچ) کوي چي هيڅکله به دوی (ژوندي) راپورته نه کړي شي، ووايه: هو، قسم دی زما په پروردګار چي بيشکه تاسي به (ژوندي) راپورته کړي شئ، بيا به دهغه څه نه چي کول مو، خبر کړي شئ، او دا کار الله ﷻ ته آسان دی.

او الله ﷻ ټول پيغمبران ويروونکي او زيری ورکوونکي استولي دي، او دليل يې دالله ﷻ دا قول دی چي فرمايي: ﴿رُسُلاً مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلاَّ يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ﴾ [د النساء سورت: ١٦٥ آيت]

ترجمه: داسي پيغمبران چي (هم) زيري ورکونکي او (هم) ويروونکي (دي) تر څو چي دخلکو سره دپيغمبرانو

(داستولو) څخه وروسته پر خدای باندي کوم دلیل نه وي.

دټولو څخه ړومبی پیغمبر نوح عليه السلام دی، او اخیرنی پیغمبر محمد ﷺ دی، چي دټولو پیغمبرانو ختم کوونکی پیغمبر دی.

ددې خبري دلیل چي نوح عليه السلام له ټولو څخه ړومبی پیغمبر دی دالله جل جلاله دا قول دی چي فرمایي: ﴿إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِن بَعْدِهِ﴾ [د النساء سورت: ١٦٣ آیت]

ترجمه: بیشکه چي مونږ تا ته وحي وکړه، لکه چي نوح او دهغه څخه وروسته پیغمبرانو ته مووحي کړې وه.

دنوح عليه السلام څخه تر محمد ﷺ پوري چي الله جل جلاله هر امت ته پیمغبر استولی دی، هغوی ته یې دیو الله په عبادت سره امر کړي، او دطاغوت[1] دعبادت څخه یې منع کړیدي، او دلیل یې دالله جل جلاله دا قول دی چي فرمایي: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولاً أَنِ اعْبُدُواْ اللّهَ وَاجْتَنِبُواْ الطَّاغُوتَ﴾ [د النحل سورت: ٣٦ آیت]

---

(١) طاغوت هر هغه معبود ته ویل کیږي چي د الله جل جلاله څخه پرته یې عبادت وشي، لکه شیطان، بت، مړی او داسي نور. (ژباړونکي)

ترجمه: او بیشکه چي مونږ په هر امت کښي یو رسول (ددغه فرمان سره) ولیږه چي: دخدای عبادت وکړئ او له بتانو څخه ځان وژغورئ.

او الله ﷻ په ټولو بندګانو دا فرض کړیده چي په طاغوت باندي کافر شي (او هغه ونه مني) او په یو الله ﷻ ایمان راوړي، ابن القیم رحمت الله علیه وایي: «له طاغوت څخه مراد هر هغه څوك دی چي بنده یې دشریعت خلاف عبادت، متابعت، او اطاعت وکړي».

او طاغوتان ډیر زیات دي، خو پنځه یې له ټولو څخه لوی دي: ١- ابلیس ملعون، ٢- هغه څوك چي خلك یې عبادت وکړي او هغه پدې راضي وي، ٣- هغه څوك چي خلك خپل عبادت ته رابولي، ٤- هغه څوك چي د غیبو دعلم دعوا وکړي، ٥- او هغه څوك چي دالله ﷻ ددین څخه پرته په نورو قوانینو حکم او فیصله وکړي.

ددي خبرو دلیل دالله ﷻ دا قول دی چي فرمایي:
﴿لاَ إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَد تَّبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِن بِاللّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىَ لاَ انفِصَامَ لَهَا وَاللّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ [د البقره سورت: ٢٥٦ آیت]

ترجمه: ددین په (منلو کښي زور نشته، بیشکه چي

سمه لار له ګمراهۍ څخه څرګنده شوې ده، نو هر هغه څوک چي له طاغوت (باطله معبودانو) څخه مخ اړوي او په خدای ایمان راوړي نو بېشکه چي کلکه کړۍ یې ټینګه نیولې ده چي هیڅکله هغه لره شکېدل نشته او خدای ښه اورېدونکی (او) ښه پوهېدونکی دی.

او همدا د «لا اله الا الله» معنا ده.

او په حدیث کي راغلي دي: «رَأْسُ الأَمْـرِ الإِسْـلاَمُ وَعَمُودُهُ الصَّلاَةُ وَذِرْوَةُ سَنَامه الْجِهَادُ»[1].

ترجمه: ددین بنیاد اسلام[2] دی، او ستنه یې لمونځ دی، او اوچته (ځګه) څوکه یې جهاد دی.

والله أعلم.. وصلى الله على محمد وآله وصحبه وسلم.

---

(١) دا حدیث ترمذي ١٢/٥ په کتاب الإیمان کي په (٢٦١٦) نمبر سره، او ابن ماجه ١٣١٤/٢ په کتاب الفتن کي په (٣٩٧٣) نمبر سره، او احمد په مسند کي ٢٣١/٥، ٢٣٧ دمعاذ بن جبل ﷺ څخه روایت کړیدی، او ترمذي ویلي دي: دا حدیث حسن او صحیح دی.

(٢) داسلام څخه مراد دالله په وحدانیت، او دمحمد ﷺ په پیغمبري شاهدي (ګواهي) ویل دي، یعني: (اشهد ان لا اله الا الله، واشهد ان محمداً رسول الله) ویل دي.(ژباړونکی)

د موضوعاتو فهرست

موضوع	صفحه

اول اصل: [دخپل پروردگار پيژندل] ۱۰
دوهم اصل: داسلام دين په دلائلو سره پيژندل........................ ۲۲
اوله درجه: [اسلام] ۲۲
دوهمه درجه: ايمان: ۲۷
دريمه درجه: احسان: ۲۹
دريم اصل: [دخپل پيغمبر محمد ﷺ پيژندل] ۳۴
دموضوعاتو فهرست ۴۶

الأصول الثلاثة

تأليف

الشيخ محمد بن عبد الوهاب

(رحمه الله)

ترجمة

عبد النافع زلال

باللغة «البشتو»

إدارة أوقاف
صالح عبدالعزيز الراجحي

الأصول الثلاثة

تأليف

الشيخ محمد بن عبد الوهاب

(رحمه الله)

ترجمة

عبد النافع زلال

باللغة «البشتو»

مطبعة دار طيبة - الرياض - ت: ٤٢٨٣٨٤٠

GIFT NOT FOR SALE